

A „FELSŐ ZÖLD HÁZ” MŰVÉSZI FESTÉSEI

NEMESSÁNYI KLÁRA

„Merjünk alkotni...ne kelljen mindig térdig érő várakat nézni! A dilemma feloldása után belevágtunk a nem mindennapi feladatba.”

Nemessányi Klára Munkácsy Mihály-díjas festőművész, restaurátor. A „Felső zöld ház” díszítő festését Boromisza Péter festőrestaurátor-művésszel együtt jegyzik.

A Perényi Péter lakoszobájának tartott boltozott helyiségben minden bizonnyal volt díszítő kifestés. Ezt az elnevezése miatt állíthatjuk: „felső zöld ház” vagy „nyulak háza” néven hivatkoznak a helyiségre az inventáriumok. A megrendelő Füzéri Önkormányzat kifejezett kérése és igénye volt a rekonstrukcióra kerülő palota díszítettségét újra megformálni. Mivel a mai Magyarország területén sajnos szinte egyáltalán nem maradtak fenn ép reneszánsz belső terek, kifestések, ezért a történelmi Magyarország területén kerestünk megfelelő mintákat. Az elnevezésből kiindulva a művészi munkák tervezője, Balogh Zsófia elképzelése volt, hogy az Árva várában (ma Orava, Szlovákia) ma is látható zöld szoba reneszánsz indás kifestését emeljük át Füzérre. Az elképzelést mi is támogattuk, feltétlenül egyetértettünk azzal az elgondolással, hogy lehetőség szerint ne újat tervezzünk, hanem korhű másolatot megközelítő alkotást hozzunk létre. A stílussal ilyen módon könnyebben azonosulhatunk, nagyobb sikerrel hozhatunk létre kevésbé ujjenyomatos, reneszánsz hangulatú belső teret.

Hivatásunk szerint festőrestaurátor-művészek vagyunk. Munkánk során kevés olyan feladattal találkozunk, amikor teljes rekonstrukcióra van szükség. Ilyen esetekben legtöbbször van eredeti, ami után elkészítjük a másolatot. Természetesen adódnak olyan esetek is, amikor kisebb-nagyobb teljesen elpusztult részleteket kell pótolnunk, amiről nincsen archív fotó. Ilyen esetekben saját invencióinkkal egészítjük ki a műalkotásokat, törekedve a teljességre, az eredeti megmaradt festményt ott folytatjuk, ahol az abbamaradt. Anélkül, hogy ráfestenénk az eredetire. Füzéren nincsen eredeti. Mégis volt igény a teljes díszítettségre. Tudtuk, hogy a várrekonstrukció ténye már eleve sokakat bosszant, a feldíszített várhoz vajon mit fognak majd szólni? Az építész tervezővel egyetértve úgy gondoltuk, néztük már eleget a pusztuló romokat. A nemzetek, népek ereje, karaktere kifejeződik az épületeiben, művészetében. Merjünk alkotni...ne kelljen mindig térdig érő várakat nézni! A dilemma feloldása után belevágtunk a nem mindennapi feladatba.

Az Árva várában lefotózott falképeket olyan módon használtuk fel, hogy azok a füzéri zöld ház dongaboltozatos terét a lehető legjobban kitöltsék, és olyan természetesen alkalmazkodjanak az itteni falnézetekhez, mint a ruha a testhez. A tervezés során törekedtünk a falnézetek egységességére, a vadászjelenetek értelmes képekként való kezelésére, ezért egyes esetekben alakokat fordítottunk meg vagy cseréltünk ki. Az Árva vári anyagot nem egyszerű „vágásokkal” toldottuk össze, a részleteket Füzéren montázs-szerűen illesztettük össze. Az egész egység új értelmet kapott néhány saját hozzáátétellel. Szerettük volna az Árva vári anyagot adaptálni és a Perényi családhoz,

A Felső zöld ház díszítő festése

Perényi Péter személyéhez kötni, az általánosságból megszemélyesített, animált, úgy is mondhatnánk, „honosított” dekorációt készíteni. Reményeink szerint hasonlót ahhoz, ami ebben a „zöld szobában” 1520–1550 tájékán lehetett.

A tervezési folyamat az Árva várában készített saját fotóinkra épült. A szoba méreteire alkalmazott „szabásminta” szerint, 1:1-es méretre torzításmentesen felnagyított fotókat kinyomtattuk. A papírnymatokat „kartonként” tudtuk használni, vagyis a rajzot ezek segítségével, indigó módszerrel vittük át a falra. A kartonok a festés folyamatában is nagy segítségünkre voltak, a fotókkal együtt használtuk a részletek másolatának megfestésekor.

AZ ÁLTALUNK BELESZÓTT SAJÁT TERVEZÉSŰ ÚJ RÉSZLETEK:

Mesevárak helyett 3 konkrét várat jelenítettünk meg. Az egyik Árva vára, hogy megőrökítsük a „donort”, ahonnan a képeket kölcsönöztük. Ehhez egy régi metszetet és a mai látványt egyaránt felhasználtuk, de a falon rendelkezésre álló hely formája miatt egyes részleteken kicsit változtattunk. A másik kettő Siklós és Sárospatak, a Perényiek által egykor birtokolt várak. Mindkettő megformálásához régi metszeteket és múzeumi maketteket használtunk fel, megkísérelve a „laza történeti megközelítést”. A végső saját változataink végül az elképzelt akkori várak, fikciók, de mégsem mesevárak, az alaposabban böngésző nézők felismerhető ikonikus elemeket találhatnak rajtuk.

Perényi címer és Perényi Péter latin nyelvű jelmondata. A Perényi címer Siklósról származó reneszánsz kőfaragvány mintája után készült.

„A Perényi-ősgaléria”: Sárospatakon a Perényi Péter korában készült reneszánsz arkádokon portrészertű tondók vannak kőbe vésve. Az arcképekről többek véleménye, hogy a jellegzetes vonásaik alapján egy család tagjai lehetnek, mégpedig nagy valószínűséggel a megrendelő Perényi család tagjai. Ezt senki sem meri állítani, de többen érzik, gyanítják, akik többet foglalkoztak a témával. Mi a művészi szabadságot kihasználva megfestettük a pataki portrékat mint a Perényi házaspárt és öt gyermeküket. Az önkényes megszemélyesítést azért is gondoljuk vállalhatónak, mivel a család levéltára megsemmisült, nem maradt fenn róluk hiteles ábrázolás.

A derékig érő eredeti kőfalakat természetközvetlenül egészítették ki majd beboltozták. Mi egy törtfehér meszes alapszínre festettük fel a mintákat, meszes festékekkel. Kikevert alapszínekkal dolgoztunk, az indákhoz egy szép hideg zöld (krómoxid-hidrát zöld) és egy lilás rózsaszín (oxidvörös, caputmortuum, kék) árnyalatait használtuk. A díszítmények kék, sárga, fekete és vöröses és barna alapszínekből és mészből készültek, ezekből palettán, illetve a falon keveredtek a variációk. A kontúrozás nagyon fontos eleme a reneszánsz indás ornamentikáknak. Színek nélkül is megélnék a körvonalak mint grafikák. A figurák rajzai karakteresek, leegyszerűsítettek, tipikusak, nem sablonosak. Nincs két egyforma elem, minden teljesen egyedi és megismételhetetlen. A figurák közt megjelennek állatok és emberek, a téma a vadászat. A kiszámíthatatlanul kanyargó indák közt őzek, szarvasok, vaddisznók, nyulak, madarak mozognak. A vadászok kutyaikkal követik őket, vannak hajtók és szolgák is, és két solymász hölgy is megjelenik lóháton. Általunk bevitt új elemek a fecskék és a mókusok, mert Füüzéren sokat láttunk belőlük. Ezen kívül nyulak, növények, indák, rontáselhárító sárkányok és néhány ördögfej.